

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

"העולם הזה" 781
תאריך 16.10.52

לעני, הבטיחה היענות רבה. הסכום הצי
נרע אליו שאפה מגבית זו, 300 לירות
שטרלינג, הושג בקלות.

קולנוע

היצבונן של עיתונאי

את תצפוננו של עיתונאי ביים בילי
ווילדר שנתן לנו את שדרת טנטס. כמו
הסרט הקודם, שבא לגלות טפחיים מן
המכוער אשר הוליווד, גם כאן נעשה
נסיון לחשוף את האמת מצד אחד של
מקצוע העיתונאות. אין להגיד שווילדר
(שהשתתף גם בכתיבת התסריט) רואה
מקצוע זה בעין יפה ביותר, עד כמה שר
הדבר מתבטא בעיצוב הדמות המרכזית.
של עיתונאי מרגפוש (קירק דאגלס).
כאשר מגלה העיתונאי כי רוכל דרכים
ניקבר למחצה במספלת במערה, הוא מחליט
להפיק מכל העניין תועלת לעצמו, ומשהה
במתכוון את פעולות התצלול, והופך את
האסון למאורע כל ארצי.
אנשים לא חביבים. בעוד האישי
קבור באדמה, וגוסס לאיטו, מתנה ה
עיתונאי אהבים עם אשתו (ג'אן סטר-
לינג), ייצור לא פחות מתועב ממנו. לפני
פתח המערה בינתיים, נערך יריד שלום.
עשרות אנשים מתפרנסים עכשיו מאסונו
של האישי הקבור למחצה בבטן האדמה,
ואשר שיר מיוחד הובר לכבודו. תמורת
אלו נותנות לבמאי ווילדר את האפשרות
לתאר דמויות של אנשים לא חביבים,
כדרכו. זאת הוא מיטיב לעשות ותצפוננו
של עיתונאי מתקבל כסרט חזק הן עקב
תוכנו ותסריטו, והן בגלל משחקו המשובח
של קירק דאגלס.

אנשים

אחרי שחזר מטילו עם יגאל אלון
(ראה העולם הזה 780) הגיע נתן אלתרמן
לכלל מסקנה שהגיעה שעתו לשנות את
שמו לעברי. התצעה המושכת אותו, לפי
שמה, ביותר: נתן אלתר-
כשנפוצה ידיעה זו, רכש לו אלתרמן
מיד תלמיד: יגאל (חמבה), אולם ליגאל
זו החליט ללכת בעקבותיו. אולם ליגאל
היה קשה יותר להחליט על שם חדש.
התצעה שמצאה חן בעיניו יותר — מג'ורד
— נפסלה על-ידו. הנימוק: כל אחד
יחשבה שהוא בעל בית-המלון החיפאי.
בניגוד להשערות קודמות הודיע השבוע
עמוס קינן, שעירער על יוסיו ועל
זיכיו חברו שאלתרמן בן-יאיר עומד
להיות מוגש על ידי התביעה לבית-המש-
פט העליון. יחד עם זאת אמר קינן שיש
ברצונו לחזור לעבודה במערכת הארץ.
למדרו עווי ושות'. אלא שינה מניעה:
התנגדותו המוחלטת של עורך ובעל ה-
עיתון גרשום שוקן.
בשיתו בקול ישראל הסביר השבוע
רפא' קצ'לין כיצד הצליח לגלם דמות
של התול במחזה הציפור הכחולה: הוא
שטט בבליחות, עקב אחרי התולי הרחוב,
למד את תגרותיהם הולכותיהם. הקושי
העיקרי: השחקן לא הצליח לעמוד על
סוד תגרות רגליו של התתול.

בתו, תרצה אחר, שנפטרה לפני חודש
בנסיבות טראגיות, אימצה שם משפחה
זה.

ליד הארמון" סיקרה את, מכון ויצמן למדע, השוכן ליד ארמון
נשיא המדינה, ד"ר חיים ויצמן. בגוף הכתבה ב"העולם הזה"
נראה תצלומי של נשיא המדינה הנוכחי, פרופ' אפרים קציר
(או ד"ר אפרים קצ'לסקי) במעברתו. בשער האחורי של הגליון,
הובא שיר סאטירי מאת יעקב דווידון, ככותרת, מפלגת הבהמות".
בשער הגליון: אריאלה קורי, הניכת קיבוץ גיבכת-ברתר,
ותושבת תל-אביב.

האישי שפיסל את אריה תל-חי * כיצד נתן אלתרמן ויגאל

מוסינזון כמעט חרגו שמוחיהם לעברית *

גרשום שוקן מסרב להעסיק את עמוס קינו

הם דורשים את ביטול כל הפיקוח, אך
אך מוציאים מכלל זה צרכי מזון חיר-
ניים וסחורות יסרא. ייתכן שהצטמצם ה-
מרחק בין דרישה זו ובין עמדת דוב יוסף,
ונשאה רק השאלה: האם מספיק ה-
מרחק בין שתי העמדות למעבר של זבוב
או של פיל?

ועידות

ללא יוצאים מן הכלל

לשון נוצרה מאליה. חוקי השפה אינם
מתכוננים, ומכילים יוצאים מן הכלל רבים
והתפקים אותה לרוב למסתבכה יותר, אף
על פי שיש בה תמיד הגיון מסויים. ה-
דרך הנחה ביותר ללמד לשון היא להשי-
תמש בה משחר הילדות.
אין פלא, איפוא, כי האדם שאף מאז
ומתמיד להמציא לשון קלה, פשוטה, ויחד
עם זאת עשירה, שפה שתשמש את האנדר
שות כולה. עשרות רבות של שפות מלאי-
כותיות הומצאו בהיסטוריה, רובן מסוף
המאה התשע-העשרה. אולם רק אחת מהן,
אספרנטו, נשמרה התי ד"ר ל. ל. זאמני
הוף, בלשון יהודי פולני, זכתה להצלחת
מה. תדקדוק שלה הוא פשוט, אינו מכיל
כל יוצאים מן הכלל. השפה היא קלה
ללימוד, ונשמעת כמו אשלקית. למרות
הכל לא נפוצה הלשון בעולם, ונשאה
שיגעונם של מעטים, שברע שעבר התי
כנסו כמה מאות, משוגעים" ישראלים
כאלה לוועידה ארצית בחיפה. ברטת ה-
עולם הזה לוועידה בלשון האספרנטו, היא:

La leganoj kaj la redaktoroj de
la selajne Haolam Hazez esprimas
al Esperantisto de Israelu — jo la
ilian plein onjan Gratulon pri la
okazo de la 3 = a konferencio landa
de la la ligo Esperanta.

תרגום: קוראי ועורכי השבועון העולם
הזה מביעים לדוברי האספרנטו בישראל
את מיישב ברכתיהם לרגל הייעודה ה-
ארצית השלישית של הליגה האספרנטו.

בריטניה

אל חתרום יחזר

אברהם מלניקוב הוא פסל שעבודתו
ידועה למרבית תושבי ישראל, ביחוד ה-
צעירים. מרבית הצעירים יוכלו בוודאי
לזהות את עבודותיו. הוא האיש שפסל
את המצבה בת-חי.
מחוז ליצירתו זו, המפורסמת ביותר,
הרי שמלניקוב פסל דיוקנאות של אישים
כמו גנרל אלנבי, וינסטון צ'רצ'יל, ארנסט
בוויין ואחרים. עתה סיים מלניקוב המתי
גורר בריטניה ליצור את פסלו של אליהו
אליאש, מי שהיה עד יום מותו ציר ישר-
אל באנגליה.
הפסל הנמצא בבית הצירות הישר-
אלית, ברחוב בכיכר מצ'טר, לונדון. הוא
חלק ממפעל שהוקם על-ידי השבועון ה-
יהודי הבריטי ג'ואיש כרוניקל, שקוראיו
נתבקשו לתרום למטרות זו סכום שלא
יעלה על חמישה שילינגים.
ישטה זו של קביעת סכום קטן מכסי-
מאלי, גורמת למניעת אפליה בין עשיר

לאר"ם דומה ליחסה של גברת לבחיר
לבה הראשון: הרף כל המריבות נשאת
בשילוב נקודה חלשה בלב.
אין, כמתבן, כל רע בדבר. כדאי למדינה
להזיפע הופעה נאה בעצרת האומות, ל-
התגונן במייטב הכישרון מפני נאומי מתי-
פייטה, והף לשחרר מיליון ל"ש של
פיקדונות ערביים כדי להשקיע את ה-
אלים הקנאיים. האסון הוא רק שמשדר-
החוף, שוכה, תוך כדי כך, שיש לו
גם תפקיד אחר: לנהל את מדיניות-החוף
של מדינת ישראל.

הממשלה

או פיל או זבוב

לו נשאל אורח מן הרחוב לפני שנה
כיצד היה מתאר לעצמו איש שיהיה מעין
סינטזה בין השטן לבין יוסף סטאלין,
היה מעלה את הדמות של דוב יוסף. שיב-
תו לכס שר המסחר-התעשיה הוציאה או
אנחה מלב רבים. אולם כשהתייצב השר
בוע לפני העיתונאים, כשהוא לברש חלי-
פה חזמה ועניבה אדומה, עמד סמל מגיני
ירושלים (בה שימש מושל צבאי בימי
המלחמה), ריחה על פניו מעין חיוך של
טוב-לב. כי לא היה ספק שדוב יוסף יצא
מנצח מן המערכה: הוא חדל להיות נושא
אידיאלי להתקפת עיתונאיות. אחרי כיש-
לונם החרוץ של מתחיריו, ביניהם פנחס
לבוך, הפך כמעט דמות מקובלת.
מתוך תיק עור שחור ועצום, שהנבא
לפניו לחדר, הוציא ערימה משכנעת של
ניירת שבאה להעיד על הישגיו. אולם
את דבריו המעניינים ביותר השמיע כאשר
הניח את הניירות מידיו, הוציא מן ה-
שורול את המטפחת הלבנה האופיינית לו
וגילה כמה מדיעותיו הנוכחיות. היו אלה
דיעות שהפתיעו רבים.

אנשים מתים ברעב. משטר של
קיצוב דומה לרובה: הוא יכול לקלוע ב-
מטרה טובה או רעה. אין הוא מטרה ל-
משק, אלא מכשיר לביצוע משימות —
הצברת חומרי-גלם וכוח עבודה מבתי-
חרושת המייצרים שוקולדה לבתי-חרור-
שת המייצרים מכוונות. שום אדם רציני
לא שלל את מייטטר הצנע כשלעצמו. הוא
שלל את הפיקוח שהפך מטרה בפני עצי-
מה, ללא קשר עם תכנית כלכלית שהיא,
וגרם לשוק שחור עצום.

עתה הפך דוב יוסף נציג עיקרי של
דיעה זו. "הפיקוח אינו נחשב לעבדות
אלילים" הודיע, וכעדות לתוכנו כלכלי
חדש הביא שורה של מיספרים על יו-
מתו בשטחים רבים — הדרכת משקיעים
זרים (שכבר הקימו 461 מפעלים) עידוד
ענף התירות, ומתן הקלות למפעלים
המייצרים לשם ייצוא.
העיתונאים חידדו איוניהם, וציפו למי-
לים שתאשרנה את השמועות כאילו התי-
קרב דוב יוסף (והבריו במפלגה) לנקודת
ההשקפה של הציונים-הכחליים. ואמנם,
הוא הפליט כמה מילים, אשר הארץ הפך
אותן למחרת היום לכותרת ראשית: יית-
כן שבגמה שטחים יוסר הפיקוח. אלא
שהיתה זו הודעה מסוייגת. אמר השר:
אין לי צל של ספק, שלא ביטלנו את
הפיקוח על המזון, היו אנשים מתים
ברעב.
הציונים הכללים מסכימים לדיעה זו.

היום

נקודה חלשה ובלם

אחת למספר חדשים מתמלא משרד-
החוף הישראלי מרץ חדש כמו סוס עייף
המריח את קירבת הארוחה בקץ יום מייגע,
והוא פותח בדהרה עליוה. אלא שבמקום
אורות מריח ומשרד-החוף את עצרת ה-
אומות-המאוחדות.

העצרת בניו-יורק היא תמיד מאורע —
לפחות לדיפלומאטיה הישראלית. לקראתה
מתקבצים בכל רחבי הארץ מיטב המור-
חות של המשדר ומייטב המחשבות.

הזד הקומי של השנן הרא כי דווקא
ההיסטוריה הקצרה של מדינת ישראל
מוכיחה שהשפעת האר"ם על מאורעות
היא אפסית. ישראל הפרה כמעט בכל
מעשה את הוראות אר"ם. היא כבשה את
רוב שטחיה הכבושים והחזיקה בירושלים
בירתה על אף חמתו של האירגון.* יחסה

* לפי החלטת האר"ם היה על ירו-
שלים להיות עיר בינלאומית, דבר ש-
ממשלת ישראל התעלמה ממנו, והעבירה
לירושלים את משרדי הממשלה.

אפרים קצ'לסקי

כיום
אפרים
קצ'ר, נשיא המדינה, בתמונה שפורסמה
לפני 25 שנה בכתבה על מכוני ויצמן
בהעולם הזה. קצ'לסקי היה אז מנהל ה-
מחלקה לביופיסיקה של מכוני ויצמן.